

Ikke populisme, sund fornuft

Brandt, Jesper

Published in:
Information

Publication date:
2012

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):
Brandt, J. (2012). Ikke populisme, sund fornuft. *Information*, 68(267), 19. <http://www.information.dk/317334>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

med givet os en illusion af kreativitet og selvbestemmelse. Denne måde at designe begrænser sig desværre ikke kun til Apple. I meget andet design og arkitektur ses der også en tendens, hvor det modstandsløse og let tilgængelige hyldes som den ypperste kvalitet. Vi vil have design, der serverer verden for os. Der skal ikke være et standpunkt, der giver modstand og kræver refleksion. Nej, udsigten skal være der, og den skal serveres, så vi kan forstå meningen med, at den er dér, og at den er god, og vi er gode, fordi vi forstår den.

Men hvad gør det ved vores evne til at opdage og forstå verden, hvis der ikke længere er den modstand i hverdagen, hvoraf det kreative vokser, og intuitionen næres?

Ikke populisme, sund fornuft

Jesper Brandt, professor, Dansk Landskabsøkologisk Forening

Det var opløftende at læse Anders Brøndum Mortensens kronik (14. november) om virksomhedernes ansvar for at skabe reel værdi for mennesker og samtidigt bidrage positivt til natur og omgivelser. Virksomheder eksisterer for jordens skyld og ikke omvendt. Til gengæld er det forstemmende at læse studielederens rygmarvsrefleks: »Det er økonomisk populisme.« Økonomi er alt for kompleks for sådan en nybagt kandidat, forstås. »Stort set ingen havde set finanskrisen komme i 2007 og ingen vidste, at klimaforandringerne ville accelerere på den måde for 30 år siden,« undskylder studieleder, Kristian Miltersen sig.

De regelmæssige finanskriser har været kendt i snart 200 år, og der har været masser af advarsler om miljø- og klimakrisen: *A blueprint for survival*, 'Grænser for vækst,' 'Brundtlandrapporten' – *you name it*. Men mainstreamøkonomer har tit glimret

ved deres fravær, måske fordi de ofte lever af at understøtte pengekrebsens dominans over den realøkonomi, som ABM beskriver. Den økonomiske tilpasning til vore omgivelser og deres muligheder og begrænsninger er ikke populisme, men sund økonomisk fornuft. Det burde ikke mindst en studieleder kunne forstå.

Lyt til Frederiksen

Thure Barsøe-Carnfeldt, Dronninglund

Man skal skære 65 milliarder kroner af de offentlige budgetter, foreslår tidligere finansminister Claus Hjort Frederiksen(V), og pludselig overfalder otte Venstreborgmestre ham og påstår, at dette ikke kan lade sig gøre. Gror der mos på Venstre-kommuner og borgmestre, har man vel lov til at spørge? De viser jo klart, at de overhovedet ikke er interesseret i at være med til at rette økonomien op. Claus Hjort Frederiksen er åbenbart den eneste Venstre-politiker, som tør stå ærligt frem og forklare, hvad der skal til for at genoprette den nuværende situation, hvor vi taber på eksportmarkedet, fordi vores lønninger er højere end hos vores nabolande.

Danske fagforbund har de seneste 30 år kæmpet for, at danske lønmodtagere fik mere og mere i løn og andre fordele. De gjorde det så godt, at arbejdsgiverne, som hver gang tabte og måtte aflevere mere til lønningssposerne, nu står med håret i postkassen, uden at ville indrømme, at de gjorde det dårligt, fordi de kun tænkte på den umiddelbare og kortsigtede profit, de kunne opnå.

Løn, skat og andre økonomiske belastninger er det væsentligste konkurrenceelement for at kunne holde eksporten i gang. Claus Hjort Frederiksen er en klarsynet politiker, som flere bør lytte til.

Kronik

Gentænk erhvervslivet fra skole- bænken

Erhvervslivet i sin nuværende form fører menneskeheden mod en selvforskyldt katastrofe. Der er brug for et nyt økonomisk paradigme, hvor fokus er udvidet fra bundlinjen til natur og mennesker. Og verdens business-skoler har det største medansvar for, at det sker

Af Anders Brøndum Mortensen

I nden længe skal kloden rumme otte milliarder mennesker. Olie, mineraler og metaller slipper op. Afstanden mellem rig og fattig bliver forsat større. Og vi ødelægger miljøet for vores børnebørn. Erhvervslivet og kapitalismen står tilbage som den fartglade synder, der har kørt toget af sporet. Den næste generation af erhvervsledere må finde en anden vej.

Fra skolebænken har jeg selv i otte år omfavnet erhvervslivet. Først ved at gennemføre en handelsseksamen i Aalborg og senest ved at dimittiere fra Copenhagen Business School. På skolebænken har jeg lært, at min omverden er en slagmark med konkurrenter, erobringer, sejre og nederlag. Et sted, hvor de stærke vinder, og de svage taber. Taberne er dem, som enten er for langsomme, ineffektive, eller som lader følelser komme i vejen for en rationel beslutning. Enhver handling og beslutning tager udgangspunkt i fænomenet cost-benefit – dvs. at indtægterne skal være større end omkostningerne.

Snævert paradigme

Erhvervslivets grand old man, Adam Smith, skrev i 1776 Nationernes Velstand, og med den skabte han grundlaget for erhvervslivets diktum: »Enhver er sin egen lykkes smed«. Og siden Henry Ford i 1900'erne dissekerede produktionen af Ford T til

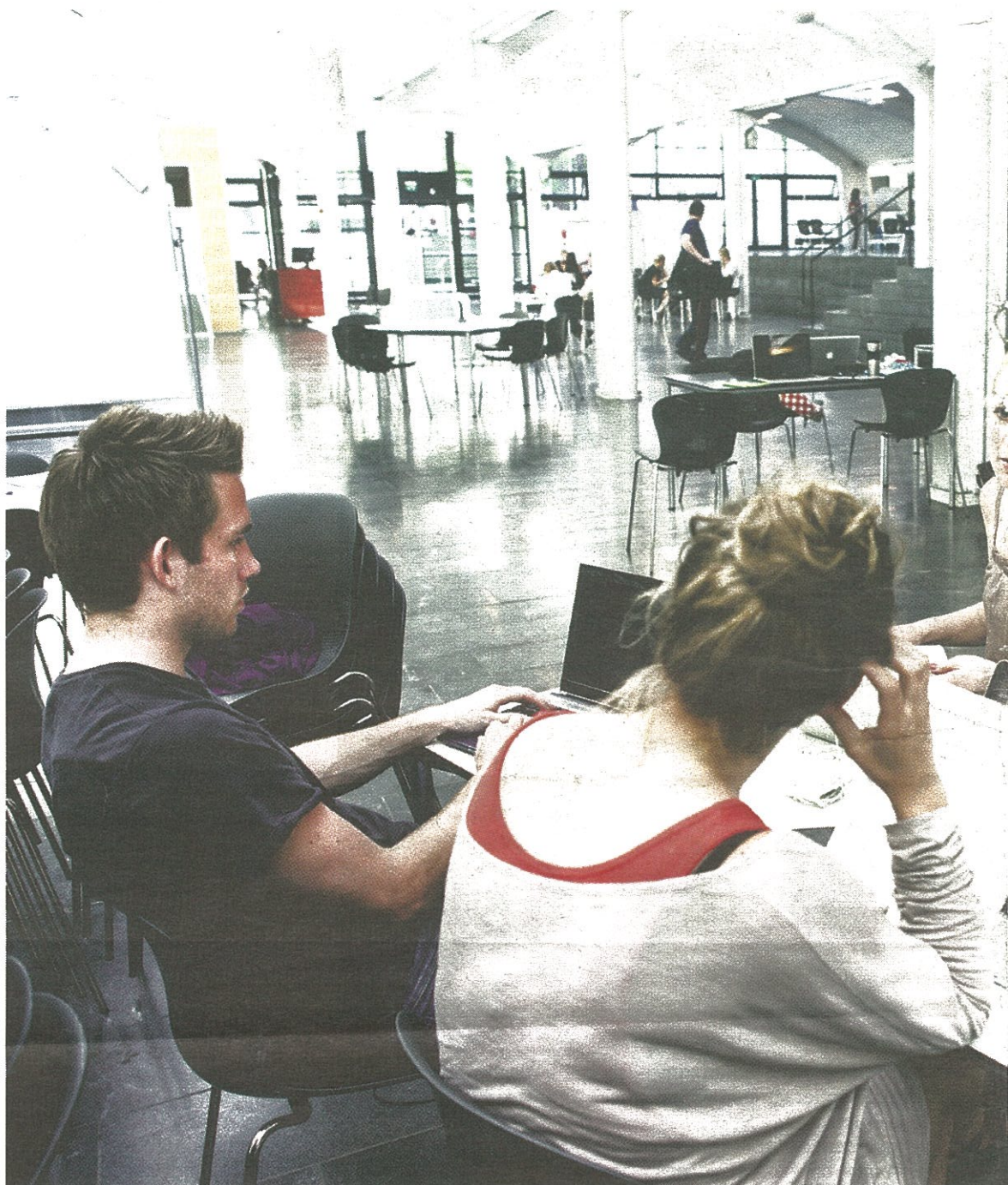
mindste detalje, har virksomheder været besat af at måle, veje, effektivisere og reducere al værdiskabelse til atomer – en art økonomisk og spirituel reduktionisme. Mennesket alene med sit stopur. På verdens business-skoler opfores fremtidens ledere stadig med dette paradigme. Problemet med denne snævre tilgang til værdiskabelse er bare, at den ikke længere er tilstrækkelig. Vi har med denne forsimplede logik præmieret grådighed og meget korte perspektiver. En adfærd, der sidenhen har skabt økonomiske kriser, miljømæssige katastrofer og social ulighed i verden.

Alt tyder på, at fremtiden vil stille helt andre og større krav til erhvervslivet. Tiden med industri-logik og snævre cost-benefit-analyser er slut.

Verdens business-skoler ligger inde med det største forædlings-potentiale af dem alle – uddannelsen af de kommende erhvervsledere. Erhvervsledere, der i fremtiden skal tage ansvar for naturen, bidrage til at løse globale udfordringer, og som skal skabe meningsfulde produkter til kritiske og yderst oplyste forbrugere. En udfordring der endnu ikke rigtigt bliver taget alvorligt – hverken i erhvervslivet eller på business-skolen. En forspildt chance, der betyder, at vi fravælger at imødegå fremtidens enorme udfordringer.

Reelle løsninger

Vi ser en mekanisk industilogik deroute. Et forfald, som betyder, at der opstår sprækker i det eksisterende erhvervsparadigme, og at der dermed gives der plads til en række nye fortolkninger af virkeligheden. Hidtil har virksomhe-

Verdens business-skoler uddanner de kommende erhvervsledere, som i fremtiden skal tage ansvar for naturen, bidrage til at løse globale udfordringer og skabe meningsfulde produkter til kritiske og yderst oplyste forbrugere. Foto: Michael Bothager/Scanpix

Der er behov for et fundamentalt skifte i virksomheders kollektive bevidsthed. Et skifte fra udelukkende at være fokuserede på bundlinje og profit til nu også at spekulere i reel værdiskabelse for mennesker og natur

der betragtet bundlinjen som den vigtigste af alle parametre.

Hvis ikke bundlinjen giver mening, giver forretningen ikke mening – simpelthen. Som neoliberalismens fader, Milton Friedman, formulerede det: »The social responsibility of business is to increase its profits.« Noget tyder på, at der vil blive vendt op og ned på det verdensbillede. Med pres fra forbrugere, videnskaben og politiske organer bliver virksomheder tvunget til at gentænke deres eksistensberettigelse. Først når virksomheder i sin kerne bidrager til løsning af et problem og skaber reel værdi for mennesker og samtidig bidrager positivt til omgivelser og natur omkring sig, giver forretningen mening. Paradigmet må ændre sig fra, at Jorden eksisterer for virksomheders skyld, til at virksomheder eksisterer for Jordens skyld.

Helhedsorienteret erhvervsliv

Det betyder, at simple cost-benefit-analyser ikke kan stå alene. De må indgå i større og mere komplekse helhedsbetragtninger, hvori krav om økonomisk, social og miljømæssig bæredygtighed helt eksplicit indgår. Det kræver, at morgendagens ledere evner at begribe virksomheders totalværdi for samfundet, for mennesker og for natur på kort og på lang sigt.

Vi har derfor brug for mere komplekse og virkelighedsnære måder at forstå indtægt og omkostning på. Vi skal finde svar på: Hvad er omkostning? For hvem det er en omkostning? For virksomheder eller for omgivelser? For nulevende eller kommende generationer?

Der er med andre ord behov for et fundamentalt skifte i virksomheders kollektive bevidsthed. Et skifte fra udelukkende at være fokuserede på bundlinje og profit til nu også at spekulere i reel værdiskabelse for mennesker og natur. Et skifte, som betyder, at business-skolernes forkætrede begreb CSR – Corporate Social Responsibility – skal udfordres. Vi skal have business-skoler, hvor studerende tør stille nye interessante spørgsmål: Kan man forestille sig et erhvervsliv, der tænker længere end til næste kvartalsregnskab? Kan man forestille sig en aktiekurs, der ikke nødvendigvis svinger fra sekund til sekund? Hvorfor så kortsigtet? Hvorfor så mekanisk og forsimplet?

Men i dag negligeres nødvendigheden af at tænke nyt. Vi har travlt med at trimme vore virksomheder, skære overflødig fedt fra og effektivisere produktionen mest muligt, således at vi kan producere mest muligt, så hurtigt som muligt og med færrest mulige omkostninger. Dette har i 100 år

'Vi bør ikke tro på regnemodellerne'

Regnemodellerne har svært ved at forklare de uforudsigelige ting, der sker under en krise, og gældskrisen har afsløret mangler ved de teoretiske tilgange, mener økonomiprofessor

Af Naja Dandanell

Politiske beslutningstagere blev taget på sengen, hjælpepakker kom for sent, og usikkerheden bredte sig, for økonomerne havde ikke rede svar på, hvad der skulle til for at afværge en økonomisk katastrofe. Billedet af fejlslagne modeller blev tydeligt i begyndelsen af finanskrisen, hvor det ikke lykkedes de traditionelle økonomiske modeller at forudsige krisen. Det får dagens kronikør til at kalde regnemodellerne for utilstrækkelige, hvilket professor Katarina Juselius fra Økonomisk Institut ved KU er enig i.

»Hvis man mener, at modellerne kan forudsige, hvad der vil ske i fremtiden, vil det være en god ide at bruge dem. Men hvis man ikke tror på, at fremtiden kan forudsiges – og det er der al grund til at gøre – betyder det, at man postulerer en præcision og en sikkerhed, som slet ikke findes.«

Regnemodellerne er gængs pensum for økonomistuderende, men ifølge professoren burde modellerne gentænkes, fordi de baserer sig på forsimplede antagelser.

»Man beskriver en legetøjsøkonomi, som ikke rigtig ligner virkeligheden. Med de modeller, vi har, burde der slet ikke kunne finde en finansiell krise sted,« siger Katarina Juselius. Hun mener, at det blandt andet er den antagelse, som kaldes rational expectations, den rationelle forventningshypotese og

antagelserne om den repræsentative agent og den effektive markedshypotese, som ikke holder.

»I og for sig lyder det jo godt med rationalitet og effektivitet, men man bruger dem i en modelkon tekst, hvor man går ud fra, at vi alle sammen forstår os på verden, og at der ikke sker noget fundamentalt uforudset. Det passer meget dårligt med den verden, vi lever i, som jo er fuld af usikkerheder: Hvordan skal vi komme ud af den enorme gældskrise? Hvordan skal Europa klare sig? Kan vi klare vores energibehov? Og så alt det, vi ikke engang kan formulere.«

– *Plejer der ikke at opstå et nybrud i den teoretiske tilgang, når der kommer en økonomisk krise? Som vi så det med Keynes i 1930'erne?*

»Sådan plejer det at være. Men denne gang har der været meget lidt nybrud. Det er som om, at man helst vil fortsætte uden at tænke sig ordentligt om. Man prøver at inddrage nogle nye elementer, men det er stadig de gamle ideer, som ligger fundamentalt bagved. Efter min mening er det ofte lap-peløsninger.«

Katarina Juselius, KU

nada@information.dk

'Det er økonomisk populisme'

Økonomiuddannelsen kritiseres for at være mangelfuld, fordi den kun uddanner de studerende til at tænke i kortsigtet profit. Men det er misforstået, hævder studieleder på CBS

Af Naja Dandanell

De økonomistuderende uddannes til kun at tænke i kortsigtet profit, mener dagens kronikør. Den kritik er dog uberettiget, mener professor i økonomi og studieleder på CBS Kristian R. Miltersen.

»Jeg har svært ved at forestille mig den underviser, som ikke vil gøre et stort nummer ud af, at der selvfølgelig er forskel på at fokusere på at skabe kortsigtede overskud og på at skabe værdi på lang sigt,« siger Kristian R. Miltersen. Han kalder det forehavende, som dagens kronikør er ude i, for »økonomisk

populisme«. Når en stor virksomhed f.eks. har en politik om såkaldt Corporate Social Responsibility, skyldes det, at det gavner værdien af virksomheden i det lange løb. Og det er der intet nyt i, mener han.

»Det er selvfølgelig en del af tankegodset helt tilbage fra Adam Smith og Milton Friedman. At påstå, at dette kræver nytænkning og et helt nyt paradigme, er noget salgsgas, som sikkert kan lokke nogle CEO'er tilbage på skolebænken i form af nogle meget dyre og let fordøjelige kurser,« siger Kristian R. Miltersen.

– *Men er det ikke et problem, at de økonomistuderende kommer ud med et indtryk af, at undervisningen mangler pluralisme?*

»Økonomien er meget kompleks. Derfor tager det også

lang tid at lære vores studerende alle facetterne. Vi har nok en tendens til at fokusere på en facet ad gangen, og så er det op til de studerende selv at få alle byggeklodserne skruet eller limet rigtigt sammen oppe i deres hoveder,« siger Kristian R. Miltersen og fortsætter:

»Jeg vil have det meget dårligt med at bare at fortælle de studerende, at økonomien er kompleks, og at jeg derfor må springe en række mellemregninger over og give dem slutfacit. Indoktrinering og formynderi beskæftiger vi os ikke med. Så vi må altså lære de studerende at krybe, før de kan gå.«

Ifølge studielederen kan det være vanskeligt at få det omskiftelige økonomiske paradigme passeret ind i en undervisningssammenhæng.

»Økonomien er kompleks på nye måder hele tiden, og det er derfor, at vi underviser de studerende i at forstå de grundlæggende sammenhænge og ikke bare giver dem slutfacit. Stort set ingen havde set finanskrisen komme i 2007, og ingen vidste, at klimaforandringerne ville accelerere på den måde for 30 år siden.«

Kristian R. Miltersen, CBS

nada@information.dk

været hovedmålet for erhvervslivet. Og er det stadig den dag i dag.

Nye tanker vinder frem

Ønsket om en mere bæredygtig, socialt retfærdig og økonomisk stabil verden kræver en nytænkning af virksomheders rolle i samfundet. Derfor skal Adam Smith og Henry Ford udfordres som erhvervslivets ledestjerner. Det betyder, at jeg som CBS-dimitteret skal turde udfordre det paradigme, jeg selv er opdraget med. En nytænkning som også tidligere direktør for Den Europæiske Centralbank, Jean-Claude Trichet, har efterlyst: »When the crisis came the serious limitations of existing economic and financial models immediately became apparent. In fact I will go further; In the face of the crisis we felt abandoned by conventional tools.«

Sagt på jævnt dansk: Krisen har vist os, at vores konventionelle økonomiske modeller er helt utilstrækkelige. Vi må lære at forstå virkeligheden mere sammenhængende frem for økonomien som et løsrevet system. Ad den vej vil vi indse, at vi både har ansvar for os selv, hinanden og naturen omkring os.

Vi kan starte med at forcaste den traditionelle økonomis idé om det egoistiske og rationelle menneske – homo economi-

cus – og i stedet betragte mennesket som betinget altruistisk og irrationelt. Dernæst kunne vi udvide vores forståelse af værdiskabelse. Disse tanker har endnu ikke formet den moderne verden, men har allerede vundet terræn i betydningsfulde kredse. Fra Harvard Business School er professor Michael Porter begyndt at beskrive økonomi som »fælles værdiskabelse«. Fra Institute For New Economic Thinking taler tidligere McKinsey-direktør, Eric Beinhocker om økonomi som et »komplekst tilpassende system«. Og fra Aarhus School of Business taler ledelsesprofessor Steen Hildebrandt om »bæredygtig ledelse«.

Kan det tænkes, at vi i stedet for at bruge alle kræfter på at følge efter Kina skulle begynde at definere vores egen vej ind i fremtiden? Kan det tænkes, at vi i Danmark kan gå forrest i bestræbelserne på at definere fremtidens bæredygtige og ansvarlige erhvervsliv? Kan det tænkes, at den forandring sker på business-skolerne? Har vi råd til at lade være?

kronik@information.dk

Anders Brøndum Mortensen er netop færdiguddannet som cand. merc.kom. fra CBS

